

RETORINIAI SKATINAMIEJI SAKINIAI DABARTINĖJE LIETUVIŲ LITERATŪRINĖJE KALBOJE

P. BIKULČIENĖ

Skatinamaisiais sakiniais kalbėtojas ragina pašnekovą atlikti tam tikrą veiksmą. Skatinamuosius sakinius kaip ypatingą modalinių sakinių tipą charakterizuoja, iš vienos pusės, sakinio turinys – kalbėtojo aktyvus poveikis pašnekovo veiksmui, iš antros pusės – sakinio formaliosios žymės: tarinio veiksmažodinė forma (daugiausia veiksmažodžio liepiamoji nuosaka), skatinamoji dalelytė (kai kurie modaliniai žodžiai) ir skatinamoji intonacija¹, pvz.: *Pasakyk, mergele, pasakyk, jaunoji, kas žaliuoja žiemą vasarėlę* (Ld). Tačiau veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formomis kalbėtojas ne visada skatina atlikti kokį nors veiksmą, pvz.: *Ir pasakyk tu jam, kad gudrus* (Jrb.). Šiuo atveju liepiamoji nuosaka reiškia ne skatinimą, bet kalbančiojo nepasitenkinimą, kad negalima atlikti veiksmo (negalima pasakyti). Nepasitenkinimo reikšmė priklauso nuo veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formos, intonacijos ir nuo kitų sakinio žodžių, konteksto.

Taigi, pagal savo reikšmes skiriami dvejopi skatinamieji sakiniai: tikrieji skatinamieji ir retoriniai skatinamieji sakiniai².

Tikraisiais skatinamaisiais sakiniais kalbėtojas pasako savo norą, siekimą paveikti pašnekovą, kad jis būtinai atliktų skatinamąjį veiksmą, kurį kalbėtojas pasako kategoriškai arba mažiau kategoriškai.

Įvairūs skatinimo reikšmių niuansai priklauso nuo intonacijos, gramatinių raiškos priemonių, kalbos situacijos ir kt.

Retorinių skatinamųjų sakinių tariniai išreiškiami veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formomis, bet jos nepasako paties skatinimo. Retoriniai skatinamieji sakiniai išlaiko tik kai kurias formaliąsias skatinimo raiškos žymes – veiksmažodžių liepiamąją nuosaką, bet kalbėtojo aktyvus poveikis, noras, kad veiksmas būtų vykdomas, lieka nepasakytas. Retoriniai skatinamieji sakiniai pagal savo sandarą visiškai sutampa su tikraisiais skatinamaisiais sakiniais – turi veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formas, bet toji nuosaka šios rūšies sakiniuose įgautina skirtingas reikšmes, kurios priklauso nuo konteksto, sakinio intonacijos. Tikrųjų skatinamųjų sakinių paskirtis – paveikti antrąjį asmenį arba per jį trečiąjį, o kartais ir visą kolektyvą atlikti kokį nors veiksmą, o retoriniai skatinamieji sakiniai tokios reikšmės neturi. Kalbantysis asmuo retoriniais skatinamaisiais

¹ Žr. Mūsų dienų latviešu literatūras valodas gramatika, II t., Rīgā, 1962, p. 156–174.

² Dėl skatinamųjų sakinių skirstymo žr. Mūsų dienų latviešu literatūras valodas gramatika, II t., Rīgā, ten pat.

sakiniais netiesiogiai ką nors teigia ar neigia apie realios tikrovės faktus, kartais išreikšdamas ir savo požiūrį: nepasitenkinimą, nustebimą, protestą ir kitus emocinius atspalvius. Retoriniai skatinamieji sakiniai vartojami ką nors pasakojant, o veiksmažodžio liepiamosios nuosakos forma atlieka tik stilistinį vaidmenį. Ar sakinytis yra tikrasis skatinamasis, ar retorinis skatinamasis, paprastai parodo veiksmažodžio liepiamosios nuosakos forma, sakinio intonacija ir kontekstas.

Tikrieji skatinamieji sakiniai jau susilaukė kalbininkų dėmesio³, o retoriniai skatinamieji sakiniai kol kas dar netyrinėti, todėl čia kiek panagrinėsime retorinius skatinamuosius sakinius.

1. Didžiausioji retorinių skatinamųjų sakinių grupė yra tie retoriniai skatinamieji sakiniai, kurie pasako apibendrintas, visada galiojančias tiesas, tačiau šie sakiniai savo reikšme nėra vienalyčiai. Juos reikšmės požiūriu galima suskirstyti į kelias grupes.

a) Retoriniai skatinamieji sakiniai gali pasakyti apibendrintas, visada galiojančias tiesas su sprendimo atspalviu, pvz.:

Pirma padaryk, paskui pasigirk. PP 48. *Savo ganyk, kito nematyk.* PP 130. *Kito nenorėk, savo negirk.* PP 120. *Negirk dienos be vakaro, marčios be metų.* PP 123. *Nesigailėk davęs, džiaukis gavęs.* PP 125. *Duoną taupyk rytojui, ne darbą.* PP 34. *Prieš didesnį būk mažesnis.* PP 129.

b) Retoriniai skatinamieji sakiniai dažnai pasako apibendrintas, visada galiojančias tiesas su perspėjimo atspalviu, pvz.:

Nemaišyk kito puodo, tik žiūrėk, kad tavo neprisviltų. PP 125. *Nežiūrėk, ką virsi, tik žiūrėk, ką dirbsi.* PP 47. *Gerok vandeni iš savo šulinio.* PP 112. *Neužsitikėk vilku raišu, kojos nepadaužęs.* Žem V 13. *Mažu būdamas, su dideliais ponais nesibroliuok.* PP 80.

Neretai apibendrintos tiesos su perspėjimo atspalviu pasakomos, kartu nurodant veiksmo priežastį ar pasekmę, pvz.:

Nekask duobės kitam – pats įkrisi. PP 125. *Nebūk saldus – nurys, nebūk kartus – išspiaus.* J. Jabl I 500. *Netrauk ašaros kitam, nes tau ištrauks kiti dar daugiau.* PP 126.

c) Retoriniai skatinamieji sakiniai gali pasakyti ir tas apibendrintas, visada galiojančias tiesas, kurios nurodo išvadą, vienintelę išeitį, pvz.:

Duok durniui valių: kai nusibos – nustos. PP 110. *Atmink tik viena – ilgą iešmą bedrožiant šuo kepsnį nusineša.* Ilgai aš nelauksiu. J. Balt II 110. *Rink laukuose grūdus – ir matysi, kas pasėta.* Mįsl 80. *Dvarą iš tolo apeik – daugel bėdų išvengsi.* PP 72.

2. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais kalbėtojas gali pasakyti savo nuomonę apie kokį nors reiškinį arba poelgį. Jeigu kalbėtojui nepatinka koks nors kito asmens atliekamas veiksmas arba dėl kito asmens netinkamo elgesio jis privers-

³ Dabartinė lietuvių kalba, Vilnius, 1961, p. 152; J. Balkevičius, Dabartinės lietuvių kalbos sintaksė, Vilnius, 1963, p. 59; V. Vaitkevičiūtė, Kai kurios skatinimo rūšys ir jų reiškinio būdai lietuvių kalboje, – Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, Serija A, t. 1 (16), Vilnius, 1964, p. 219; V. Vaitkevičiūtė, Geidžiamieji sakiniai, – Lietuvių kalbos gramatinė sandara, Vilnius, 1967, p. 133; V. Vaitkevičiūtė, Die Intonationen der Anregungssätze in Litauschen, – Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung, Band 20, Heft 4, Akademie-Verlag, Berlin, 1967, p. 357.

tas veiksmą atlikti ne savo noru, reiškiamas nepasitenkinimas. Nepasitenkinimo⁴ reikšmė išryškėja iš retorinio skatinamojo sakinio, kuriame pavartotos veiksmožodžio liepiamosios nuosakos formos, intonacijos ir konteksto, pvz.:

Kažin kur neparsivelka... *Sėdėk čia nei pakarta, nei paleista...* jam be-pigu pakarčiamiais valkitis. Žem V 259. *Troboje sėdėk... bulves skusk... vaiką supk*, – bambėjo Boliukas, palindęs į palovį prie bulvių. Žem I 292. *Štai ir gyvenk*, – atsiduso. Kiekvienas tave nervina. J. Balt. III 242. *Mokėk už tokių žemę visą kainą*. Ir dar viršaitis rūšiavimo komisijoje prie visų pasakė, kad Dalmos žemė pirmos rūšies... P. Cvir I 156.

Nepasitenkinimo reikšmės retorinių skatinamųjų sakinių raiškos būdai įvairūs. Šią reikšmę sustiprina su veiksmožodžio liepiamosios nuosakos formomis vartojamas žodis *žmogus*, kuris sakinyje atlieka priedėlio funkciją, pvz.:

Nuvargęs, šušalęs, pliaušk tu dabar, žmogus, per lietu paskui jų uodegas. Žem I 226. *O tu, žmogus, kaip kvailys mokėk pinigų, kruviškai uždirbtus, už tas balabaikas.* Žem II 359. *Ir daryk tu ką, žmogus, su tais poetais*, – pyko pirmininkas. V. Myk-Put V 229. *Keliauk dabar tu, žmogus, pėsčias toki kelią?* Kas dabar purvynai! Žem II 110. Šienas buvo sudžiūvęs į paraką, šiandien būtų suvežę... Šmakšt ir sulijo... *Pamandrovok tu, žmogus, kad dievas nepri-leidžia!* Žem I 427.

Retoriniai skatinamieji sakiniai, kuriuose žodžiai *tu, žmogus* vartojami su neigiamo veiksmožodžio liepiamąja nuosaka, pasako labai didelį nepasitenkinimą, pvz.:

Kur tau, kad bent šėtonas, nesakyk, tu, žmogus, kad bent batvinių būtų išdre-žėjęs!.. Ničnieko, nė aguonos grūdo. Žem I 258. *Ar ne velnias tatai, nesakyk tu, žmogus!* – tarė vyras su bakiais. – Mato, kad laukiam, tai kažį kur nusivilko. Žem II 30. *Nesakyk tu, žmogus, kokia padla!* Ar daug pirma sakai, kad vaikas serga. Žem I 62.

Kartais retoriniuose skatinamuosiuose sakiniuose veiksmožodžio *eiti* liepia-mosios nuosakos antrojo asmens formos gali netekti savo tiesioginės leksinės reikš-mės. Tuo atveju jos pastiprina kalbėtojo nepasitenkinimą pašnekovo kalba, pvz.:

Eik, paikoji, iš kur tu pažinsi! Plempi niekus, kaip visada. I. Simon Obt 200. Imk Dilbaitę Veronę: bent arti, ten pat, tvora tarpe! – *Eik, eik!* Neimsiu... ten pat gentys, motina, svainiai... Žem I 264. Gumelis atrodeš visai laibas, ir jo galva lengvai galėjusi pralįsti pro butelio kaklelį. – *Eik jau, eik, dėde!* Pa-pasakojai istoriją. P. Cvir III 181. Geltonas? *Eik jau, eik!* Dabar man reikėtų pykti. I. Simon Obt 11. *Eik, ką tu dabar nušneki, mamukai, prie Lietuvos!* Prie kokios Lietuvos! Lietuvos nėra. I. Simon Obt 73.

3. Retoriniai skatinamieji sakiniai gali reikšti kalbančiojo pasitenkinimą, pa-sididžiavimą kokiu nors daiktu ar reiškiniu, pvz.:

Oo! Uždarbis! *Mesk ir gyvenimą prieš tokius nagus.* Žem I 186. Jie buvo be galo gražūs, daugiausia blizgantys. *Tik žiūrėk ir žiūrėk – ir neatsižiūrėsi.* I. Simon Obt 232. *Vežėčios išėjo kaip reikiant, tik sėsk ir važiuok.* J. Balt IV 111.

⁴ Žr. P. Gailiūnas, Liepiamosios nuosakos vartojimas, – „Tarybinė mokykla“, 1960, Nr. 4, p. 26.

4. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais gali būti pasakomas kalbančiojo emocinis nusiteikimas – nusistebėjimas dėl kokio nors veiksmo ar būsenos, pvz.: *Ir pamanyk tik, kad tie išdžiūvėliai ir storuliai pripildys dangų! Ak, kokia kompanija.* V. Myk.-Put IV 146. Po pietų susirūpinęs jis grįžo į savo kambarį. *Ir kaip tyčia pataikyk atvažiuoti tokią dieną.* V. Myk.-Put IV 26. *Sakykite, koks zuikis, – kojomis negali pasitikėti! Tu jas taip dedi, jos šitaip...* P. Cvir VI 25.

Nuostabą retoriniuose skatinamuosiuose sakiniuose dar labiau sustiprina, paryškina su liepiamąja nuosaka vartojamos skatinamosios dalelytės arba žodžiai su dalelyčių reikšme⁵, pvz.:

Išėjau, vos ne ant vienos kojos šokinėdamas. *Žiūrėk tu man! Kalbai riečia ruoštis.* V. Petkev ADMŠ 65. Ir tokis senis tave primušė? Tokį jautį? *Sakyk tu man!..* V. Kr Ž 122. *Ir susitik tu man su Liaudžemio piemeniu!..* I. Simon VI 97. *Tikrai, ir pasitaikyk tu man šitaip.* I. Simon II 14.

5. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais labai dažnai pasakomas negalimas veiksmas arba veiksmas, kurio pozityvūs rezultatai nėra galimi. Tokie sakiniai turi aiškų emocionalų atspalvį – pasakymams būdingi ironijos, pajuokos niuansai⁶.

Dabar visi papasakos matę, girdėję, o tu sugauk lauke vėją, – pasijuokė iš manęs saugumo darbuotojas. V. Petkev ADMŠ 179. O jis dabar direktorius. *Pamėgink tu jį dabar prakalbinti!* J. Balt III 236. *Bet pamėgink, perkalbėk juos, kad gudrus.* Žemė, girdi, dabar visai šaliai priklauso. J. Balt I 322. *Ieškok dabar vakarykščios dienos!* J. Balt I 322. *Išmokyk akmenį plaukti, kad skęsta.* PP 191. *Ir asilas moka ausim karpyti, bet išmokyk jį arklą patampyti.* PP 97.

6. Retoriniai skatinamieji sakiniai gali pasakyti veiksmus, kurie nepageidaujami ateityje, pvz.:

Švilpk, tik švilpk – pamatysi, kai pabaidys. Nusineš, įkišęs į maišą. P. Cvir I 13. *Eik, eik, provokis!* – išraudęs ponas šaukė. – Aš tau už viską atsakysiu... Žem II 83. *Giedok, giedok,* – atsiliepė šeimnininkas, kraipydamas lentą. – Kiek čia išeis ant grabo? P. Cvir II 117. *Paleisk, paleisk liežuvį!* Gėriau ir gersiu. Ką tu man padarysi? Žem V 276.

Šios reikšmės retoriniai skatinamieji sakiniai panašūs į tikruosius skatinamuosius sakinius, kuriais pasakomas draudimas atlikti kokį nors veiksmą, pvz.: *Lakstyk, kaip aitvaras... tik dulkini... imkis darbo...* Žem V 125.

7. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais dažnai pasakoma veiksmo galimybė, pvz.:

Buvo sausi kaip parakas, – šnekėjo Sylinas, – tik nešk ir berk į pašiūrę... J. Balt I 263. A, kad miegojau, tai miegojau! *Šiandieną miegok ir norėk...* Žem II 162. *Tuomet kiek jis norės, tiek atskaitys už žygius, o tu važiuok su ubagais.* Žem I 279. *By tik niekas negaudo ir nedraudžia – kirsk, kiek bevalioji.* Žem I 163. Kiek sulygai su klebonu? – klausė Gorys. – *Visai pabaigti – sėsk ir važiuok, visa mano medžiaga, penkios dešimtys.* Žem I 186.

⁵ Žr. „Kalbos kultūra“, Nr. 8, Vilnius, 1965, p. 19; „Kalbos kultūra“, Nr. 12, Vilnius, 1967, p. 23.

⁶ Žr. Mūsų dienu latviešu literārās valodas gramatika, II t., ten pat.

8. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais kartais pasakomi būtini, neišvengiami, nuo kalbančio valios nepriklausomi veiksmi⁷, pvz.:

Eskadrone, rikiuotėj, komandoj mes tikrai kaip žvėrys. *Mušk, kapok, tempk! Ak, ką padaro iš žmogaus... V. Myk-Put VI 260. O tie tavo baibokai – kišk ir kišk į dantis. Pašėlęs jų ėdrumas... Žem II 398. Juk tiek rūpesčių su šiuo nuodėmingu kūnu: frizuok plaukus, valyk dantis, priimnėk vonias, daryk masažus... V. Myk-Put IV 146.*

9. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais kartais pasakomas ir protestas, nepritarimas kito pasakytai nuomonei. Tokie retoriniai skatinamieji sakiniai gali tapti grynais šaukiamaisiais sakiniais su draudimo reikšme, pvz.:

Supykusi nebelaukiau, kol veš, išėjau. *Pasikarkite su savo nabašnike! Žem I 258. Šuniui ant uodegos dėk savo sveikinimus! – sušuko Pocius. – Sukčiau... J. Balt I 368. Suprask, kaip nori, ir iš viso – rauk tave devynios! J. Balt I 119.*

10. Tarpiniai tarp retorinių skatinamųjų sakinių ir konstatuojamųjų sakinių yra tokie sudėtiniai prijungiamieji sakiniai, kuriuose šalutinių sakinių tarinys reiškiamas veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formomis. Šios liepiamosios nuosakos formos atlieka sintaksinių priemonių vaidmenį – parodo prijungimo santykius tarp sudėtinio sakinio komponentų.

a) Dažnai konstrukcijos su veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formomis parodo sąlygos santykius.

Pabark – nuleis uodegą, pagirk – išdidžiai išries nugarą. P. Cvir VII 13. Senis medis, kad ir braška, o laikosi. Jauną paimk – tik trekšt, ir guli. P. Cvir VI 112. Padėk ant balto – baltas, padėk ant juodo – juodas. Mįsl 96. Tik užmerk akis – ir matai neregėta, ir girdėti negirdėta. I. Simon Obt 282.

b) Tokiuose sakiniuose veiksmažodžio liepiamosios nuosakos antrojo asmens formos gali parodyti ir nuolaidos santykius, pvz.:

Paršą ar prausk, ar neprausk – vis į purvyną lenda. PP 223. Snausk ne-snausk – miegot reiks. PP 415. Glostyk gaidį, kiek nori – kiaušinio vis tiek nepadės. PP 342. Man jos visos vienodos. Užmušk – neatskirsiu. P. Cvir V 62. O kunigą – užmušk, jis kitaip nesakys Žem II 291. Auksu sidabru apipilk nuo kojų ligi galvos, nė taip man neįsiūlytumėte. Žem I 260.

Sutinkami ir tokio tipo sakiniai, kuriuose nuolaidos santykius parodo veiksmažodžio liepiamoji nuosaka ir jungtukas *nors*, pvz.:

Nors į kamara sugink, tai per plyšius, nosis prikišę, kaip žvakės spoksos. Žem II 404. Adelei žemė! nors kalėmis lokite, nieko nebus... Žem V 105. O tau – nors uodegą taukais ištepki – vis negerai, – pyškina siuvėjas. P. Cvir II 87. O kur dar galas? Bus tokių, kad nors bėk. V. Myk-Put V 256. Tik pautienę sugadinai, – nepatenkintas Petras. – Kartu, nors vemk... V. Kr R 110.

Šiuose sakiniuose veiksmažodžio liepiamosios nuosakos formos su jungtuku *nors* neretai pasako ir kokių nors reiškinių, daiktų ar savybių gausumą, pvz.:

Vakar gėrėm jo arielkos, kiek tik kas norėjo... *Tiek atsinešė prie mūsų, nors galvą trink!.. Žem I 311. Petras atsitiesė: tamsu, nors į akį durk. Žem I 208. O čia ranka pradėjo juoduoti; skausmas toks išimetė, nors dantim kalenk. J. Balt I 69.*

⁷ Žr. A. Šoblinskas, Veiksmažodžio stilistika, Vilnius, 1967, p. 62.

Išvados

Retorinių skatinamųjų sakinių reikšmės įvairios. Reikšmių niuansai priklauso nuo veiksmožodžio liepiamosios nuosakos formų, konteksto ir intonacijos. Reikšmės požiūriu retorinius skatinamuosius sakinius galima būtų suskirstyti į dvi grupes: 1) retoriniai skatinamieji sakiniai, kuriais kalbėtojas reiškia savo emocijų nusiteikimą: nepasitenkinimą, ironiją, protestą, susižavėjimą, pasididžiavimą, nuostabą ir t. t.; 2) retoriniai skatinamieji sakiniai, kuriuose veiksmožodžio liepiamosios nuosakos formos pasako veiksmus, nepriklausomus nuo kalbančiojo valios: veiksmo būtinumas, galimybė, išeitis, neišvengiamumas. Neretai viena reikšmė su kita susipina, reikšmių ratas prasiplečia, pavyzdžiui, dėl būtino atlikti veiksmo kalbėtojas gali reikšti nepasitenkinimą, protestą, nuostabą ir pan.

Nors retoriniai skatinamieji sakiniai reikšmės požiūriu skirtingi, bet jie turi kai kuriuos bendrus bruožus:

1. Retoriniams skatinamiesiems sakiniams būdinga veiksmožodžio liepiamosios nuosakos antrojo asmens forma, kuria kalbėtojas neskatina atlikti kokį nors veiksmą. Retoriniuose skatinamuosiuose sakiniuose veiksmožodžio liepiamosios nuosakos antrojo asmens forma praranda gramatinę paskirtį – perteikti vieno asmens valią kitam.

2. Retoriniai skatinamieji sakiniai paprastai turi apibendrintą reikšmę. Veiksmožodžių liepiamosios nuosakos antrojo asmens forma tiksliai nepasako, kas atlieka veiksmą.

3. Retoriniai skatinamieji sakiniai turi bendrų bruožų su konstatuojamaisiais sakiniais: jais kalbėtojas netiesiogiai praneša apie kokį nors tikrovės reiškinį, kartais net pasako savo nuomonę, vertinimą. Taigi retoriniai skatinamieji sakiniai yra savotiškas modalinis sakinių tipas, kuriame yra skatinamųjų ir konstatuojamųjų sakinių bruožų.

4. Retoriniais skatinamaisiais sakiniais kas nors netiesiogiai teigiama ar neigiama. Juose vartojamos veiksmožodžių liepiamosios nuosakos formos suteikia kalbai daugiau ekspresyvumo.

Vilniaus Valstybinis pedagoginis institutas
Lietuvių kalbos katedra

Įteikta
1968 m. rugsėjo mėn.

SUTRUMPINIMAI

J. Balt I, II, III	– J. Baltušis, Raštai, Vilnius, 1959.
P. Cvir I, II, III, IV, V, VI	– P. Cvirka, Raštai, t. I, II, III, IV, V, VI, Vilnius, 1959.
J. Jabl I	– J. Jablonskis, Raštai, Vilnius, 1957.
Jrb	– Jurbarkas,
V. Kr Ž	– V. Krėvė, Žentas, Vilnius, 1956.
Ld	– Lietuvių liaudies daina.
V. Myk-Put IV, VI	– V. Mykolaitis-Putinas, Raštai, Vilnius, 1960.
V. Petkev ADMŠ	– V. Petkevičius, Apie duoną, meilę ir šautuvą, Vilnius, 1967.
PP	– Patarlės ir priežodžiai, Vilnius, 1958.
J. Paukš PM	– J. Paukštelis, Pirmieji metai, Vilnius, 1960.
I. Simon Obt	– I. Simonaitytė, ...O buvo taip, Vilnius, 1960.
Žem I, II, III, IV, V	– Žemaitė, Raštai, Vilnius, 1958.

РИТОРИЧЕСКИЕ ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ЛИТОВСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ

П. БИКУЛЬЧЕНЕ

Резюме

Риторические побудительные предложения являются одним из видов побудительных предложений. Риторические побудительные предложения имеют только некоторые формальные признаки побуждения – сказуемое выражается вторым лицом повелительного наклонения, но активное влияние говорящего, желание, чтобы действие происходило, остается невысказанным. Говорящий предложениями этого рода косвенно что-нибудь утверждает или отрицает о явлениях реальной действительности.

Значение риторических побудительных предложений выражается повелительным наклонением, интонацией и контекстом. Одни риторические побудительные предложения выражают эмоциональное настроение говорящего: неудовлетворение, протест, удивление и т. д.; другие риторические побудительные предложения не имеют эмоционального оттенка.